

Secció III. Altres disposicions i actes administratius

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

DEPARTAMENT DE VICEPRESIDÈNCIA DE CULTURA, PATRIMONI I ESPORTS

10493

Acord de la Comissió Insular de Patrimoni Històric del Consell Insular de Mallorca de la incoació de la modificació de l'expedient de declaració de BIC, amb categoria de monument, de la torre de Cala Figuera del terme municipal de Calvià (exp.:105/14)

A la sessió del dia 28 d'abril de 2015, la Comissió Insular de Patrimoni Històric de Mallorca, va acordar, entre d'altres, el següent:

I.- Incoar la modificació de l'expedient de declaració de BIC, amb categoria de monument, de la Torre de Cala Figuera del terme municipal de Calvià, amb la delimitació del Bé i del seu entorn de protecció segons la descripció literal i gràfica que figuren descrites a l'informe tècnic de dia 14 d'abril de 2015, que s'adjunta i forma part integrant del present acord.

II.- Suspendre la tramitació de les llicències municipals de parcel·lació, d'edificació o d'enderrocament en la zona afectada així com dels efectes de les llicències ja concedides. Qualsevol obra que calgui realitzar a l'immoble afectat per la incoació haurà de ser prèviament autoritzada per la Comissió Insular de Patrimoni Històric.

Aquesta suspensió dependrà de la resolució o de la caducitat del procediment.

Tot això de conformitat amb els punts 3 i 4 de l'article 8 de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del Patrimoni Històric de les Illes Balears.

L'acord de declaració s'haurà d'adoptar en el termini màxim de vint mesos comptadors des de la data d'iniciació del procediment. Caducat el procediment, no es podrà tornar a iniciar en els tres anys següents, llevat que ho demani el titular del bé, de conformitat amb l'article 10.6 de la Llei 12/1998, de 21 de desembre PHIB.

III.- Notificar aquesta resolució als interessats, a l'Ajuntament de Calvià i al Govern de les Illes Balears.

IV.- Publicar aquest acord d'incoació al Butlletí Oficial de les Illes Balears i al Butlletí Oficial de Estat i anotar-ho al Registre Insular de Béns d'Interès Cultural de Mallorca i comunicar-ho a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears perquè procedeixi a la seva anotació al Registre de Béns d'Interès Cultural de les Illes Balears i a la vegada comuniqui al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat les inscripcions i anotacions que es realitzin.“

El trasllat d'aquest acord es fa a reserva de l'aprovació de l'Acta.

Palma, 5 de juny de 2015

La secretaria delegada de la Comissió Insular de Patrimoni Històric

Serafina Munar Gregorio

ANNEX

Es publica un extracte de l'informe tècnic de dia 14 d'abril de 2015 a què fa referència aquesta publicació es podrà consultar a les dependències del Servei de Patrimoni Històric (Pl. De l'Hospital, 4, 07012 de Palma) per aquells interessats en el procediment i que acreditin aquesta condició, d'acord amb el que disposa l'art. 31 i ss. de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, modificada per la Llei 4/1999, de 13 de gener).

La primera iniciativa per dotar a l'arquitectura defensiva d'una normativa amb caràcter jurídic que permetés la seva tutela fou el Decret de 22 d'abril de 1949 (BOE núm. 125, de 5 de maig de 1949) sobre protecció dels castells espanyols. En aquest decret ja s'establia la necessitat d'elaborar un inventari documental i gràfic que identifiqués aquests elements a protegir. Aquesta prevenció es complí amb la redacció, el 1968, del "Inventario de Protección del Patrimonio Cultural Europeo. Monumentos de Arquitectura Militar." En aquest inventari apareix la torre de Cala Figuera, o de la punta de Cala Figuera, amb el codi 44 (IPCE).

Aquesta protecció genèrica, acompanyada pel posterior inventari (IPCE) afecta aquesta torre que, en virtut de la disposició addicional segona de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol i de la disposició addicional primera de la Llei 12/1998 del Patrimoni Històric de les Illes Balears, passà a tenir consideració de BIC (monument) i consta inscrita, al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat amb el codi R-I-51-0008365.

L'objecte del present expedient és, per tant, delimitar aquesta torre i el seu entorn de protecció per tal de completar la declaració originària així com donar compliment a tot allò que estableix la Llei 12/1998 sobre el procediment i contingut dels expedients de declaració d'un Bé d'Interès Cultural. Se completen, per tant, a més de la delimitació del bé i del seu entorn de protecció, la fitxa tècnica, la memòria històrica i descriptiva, l'estat de conservació, les mesures de protecció i criteris d'intervenció.

Memòria històrica i descriptiva

La torre fou edificada entre 1579 i 1582, i hi ha diverses notícies dels seus torrers i l'armament amb què comptava. El 1643 es van fer obres a la torre, el 1672 s'arreglà el portal i la garita i es va arrebossar la torre. El 1750 es documenta el seu mal estat de conservació i s'inicia la seva restauració, que es documenta amb un contracte: s'arreglen esquerdes i revestiment, la garita, el batiport i parts del paviment. El 1754 encara feia falta fer algunes reparacions i el 1794 la torre tenia una esquerda important a la part que mira al mar, i la cisterna perdia aigua. Fou subhastada el 1876, estant en mal estat.

La torre es situa a uns 20m a sobre del nivell de la mar. La seva visibilitat es centra al punt allà on s'uneix el tram de la costa del Toro-Santa Ponsa i la de Magalluf-Palmanova-Portals. Permetent el control del tram de costa de pas obligat per davant de far de Cala Figuera. Aquesta torre mantenia comunicació amb la torre de les Illes Malgrats i amb la de Portals Vells, amb la que manté connexió visual. Així mateix, controla visualment l'accés al possible punt de desembarco a Cala Figuera.

Es tracta d'una torre de defensa formada de dos cossos, un de troncocònic a manera d'escarpa, a la base, on s'obre un portal amb llinda i un cilindre a la part superior, amb un cordó que els separa. Respon a la tipologia de torre de senyals, amb una cambra principal elevada i una plataforma superior. Sembla ser que la torre tenia una cisterna.

L'alçada de la torre és aproximadament de 8,5 metres, i està construïda a base de blocs de marès travats amb morter. L'accés es fa a partir d'un portal allindanat, al qual s'accedia originalment a través d'una escala exterior de fusta avui desapareguda. Hi ha un passadís de 1,4 metres que dona accés a l'únic espai interior, una cambra circular de 2,4 metres de diàmetre i coberta per una cúpula semiesfèrica amb una alçada màxima de 3,4 metres. Encastada a la volta hi havia una obertura que permetia accedir a la terrassa, de 3,6 metres de diàmetre. En el coronament hi havia una espiellera orientada al camí d'accés.

Estat de conservació

L'estat de conservació tipològic es bo ja que no s'han fet intervencions posteriors sobre el propi element que hagin modificat substancialment les seves característiques tipològiques essencials. Malgrat això, s'ha d'assenyalar que s'observen trets de la presència de construccions afegides en intervencions posteriors però actualment desaparegudes.

Tot i que la tipologia es manté inalterada, la torre ha sofert una important degradació física que ha causat la pèrdua de part del propi element. Actualment el seu estat de degradació s'ha accelerat greument fins al punt que la torre es troba en perill imminent d'esfondrament.

L'estructura presenta a la façana sud de la construcció fortes erosions i alveolitzacions a les fàbriques, amb pèrdues de morter i manca de cohesió, fet que juntament amb la seva exposició a la intempèrie, han afavorit la penetració de l'aigua a l'interior dels murs accelerant la descomposició de la massa pètria i tapial.

Fruit d'aquest procés continu als elements estructurals de la torre, s'ha produït l'esfondrament del llenç de la vessant sud i oest. La volta de la part interior, malgrat no s'hagi pogut accedir al seu interior, sembla que es troba en peu.

A la part est, tot i que els murs han perdut peces importants que posen en perill l'estabilitat dels elements, aquestes encara es mantenen. S'observen processos de degradació relacionats amb la pèrdua de morter de juntes i erosions.

Part del seu coronament ha desaparegut, juntament amb part del sistema d'evacuació d'aigües de la terrassa.

Pel que fa a l'estat de conservació de l'entorn, la torre se situa a un entorn natural poc afectat urbanísticament, amb algunes edificacions com ara la base militar de Cala Figuera, far de Cala Figuera, petites construccions situades al llarg del camí d'accés al far, que en qualsevol cas no han afectat a la possibilitat de connexió visual d'aquesta torre amb les successives. Aquesta possibilitat ha perdurat fins a l'actualitat.

Descripció i justificació de la delimitació del bé i de l'entorn de protecció

Tal i com s'ha anat exposant al llarg d'aquest informe, l'element amb significats i valors patrimonials ho constitueix la pròpia torre. Donat

que no s'observa cap altre element a l'entorn que formés part del conjunt original, l'element delimitat com a BIC és la torre, tal i com es recull a la delimitació gràfica adjunta.

Es delimita com a entorn de protecció una envoltent de l'element declarat BIC que permeti garantir la preservació dels seus valors patrimonials actuals que, en aquest cas s'han de dirigir principalment, al marge de la seva necessària conservació física, vers la seva consideració de punt d'observació sobre el territori i la seva pertinença al sistema defensiu que envoltava la costa.

Principals mesures de protecció i criteris d'intervenció en el bé i el seu entorn

Pel que fa al BIC i degut al seu estat de conservació físic, precisa d'actuacions urgents de consolidació i restauració per tal d'aturar la seva degradació i l'actual perill d'esfondrament

Per tal d'aturar el perill d'esfondrament, la consolidació passarà per dotar a l'estructura d'aquells elements indispensables per la seva estabilitat, conservant íntegrament les parts de l'element originari que han perdurat, tant pel que fa a la configuració volumètrica com a aspectes més concrets com materials, tècniques constructives, etc.

En qualsevol cas, les intervencions haurien de ser les mínimes necessàries per a la preservació i la bona conservació del bé.

En l'àrea delimitada s'haurà d'eliminar la vegetació i no s'hi podrà construir, mantenint o restituint, si fos el cas, i amb les degudes garanties, la volumetria pre-existent.

Com a criteri general, per a les intervencions que s'hagin de dur a terme en aquest bé, s'hauran de tenir en compte els aspectes arqueològics.

Les intervencions més enllà del simple manteniment, hauran de comptar amb la participació d'un equip interdisciplinari en el que hi participi, a més de l'arquitecte i l'enginyer de l'edificació, un historiador /historiador de l'art, un arqueòleg i un restaurador.

Pel que fa a l'entorn immediat del bé

No s'hi podran instal·lar elements que pertorbin la visualització del bé. No es podran dur a terme actuacions que puguin afectar a la contemplació del bé, des de el punt de vista d'aspectes més formals de geometria i volumetria fins a aspectes de tractament superficial com ara el cromatisme o els acabats.

Pel que fa al camí d'accés, les possibles intervencions aniran encaminades a la conservació del camí, respectant materials i tècniques originals, i sense modificar l'amplada i el tipus de ferm del camí.

